

Kretingos grafų koplyčia laukia renesanso

Denisas NIKITENKA

2016 10 15 6:00

6:20

XIX amžiuje statytą grafų Tiškevičių koplyčią kretingiškiečiai nori paversti nauju lankytinu objektu. Deniso Nikitenkos (LŽ) nuotrauka

Jau kitais metais turėtų būti pradėta restauruoti žymioji grafų Tiškevičių koplyčia-mauzoliejus Kretingos senosiose kapinėse.

Klaipėdos regiono plėtros taryba neseniai pritarė, kad šiems darbams iš Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų būtų skirta 194,5 tūkst. eurų. Dar 34,3 tūkst. eurų numatė atseikėti Kretingos rajono savivaldybė.

„Tačiau šių 228,8 tūkst. eurų mums neužteks, nes norint sutvarkyti Tiškevičių koplyčią, ją pritaikyti visuomenės poreikiams iš viso reikia apie 500 tūkst. eurų. Tad darbai bus skirstomi į du etapus: jei gausime finansavimą, kitamet tvarkysime kriptą, atliksime elektros, inžinerinius darbus. Taip pat bus bandoma gauti finansavimą 2014 metais rastiems sarkofagams restauruoti“, – „Lietuvos žinioms“ pasakojo Kretingos muziejaus direktorė Vida Kanapkienė.

Išgarsėjo žaibiškai

Kretingos senosiose kapinėse stovinti neogotikinė koplyčia – vienas įdomiausių miesto objektų. Ją 1893 metais pastatė paskutinis Kretingos grafas Aleksandras Tiškevičius (1864–1945).

Raudonų plytų statinį projektavo švedų kilmės architektas Karlas Eduardas Strandmanas. Pagal jo projektą pastatyta ir Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia bei ne vienas kitas garsus Lietuvos sakralinis objektas. Praeivių žvilgsnius traukianti koplyčia didžiausio visuomenės susidomėjimo sulaukė 2014-ųjų spalį, kai archeologai pastato rūsyje aptiko paslėptus didikų palaikus.

Viename betoninių postamentų, kriptoje, buvo užmūryti Žiemos sodo įkūrėjo Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) ir jo žmonos Sofijos Tiškevičienės (1837–1919) palaikai. Didikai buvo palaidoti prašmatniuose sarkofaguose. Mokslininkams ir muziejininkams praardžius sutuoktinių palaikų slaptavietę paaiškėjo, kad grafų amžinojo poilsio vieta prieš kelis dešimtmečius buvo apiplėšta: vandalai pagrobė vieną iš dviejų grafo kardų, nuplėšė antpečius su sidabriniais epeletais ir kt.

Dar dvejuose betoniniuose postamentuose rastas sarkofagas su vos penkerių metų grafų anūkės Marijos palaikais, o kitame sarkofage palaidotos moters tapatybė iki šiol nežinoma.

Toje pačioje kriptoje prieš keletą dešimtmečių buvo ir trys mediniai karstai.

Kaip paaiškėjo, vienas karstas buvo tuščias, kituose – XVII amžiuje gyvenusių Kazimiero ir Jadvygos Tiškevičių palaikai. Sensacingi 2014-ųjų radiniai inspiravo imtis veiksmų, siekiant pritaikyti Tiškevičių koplyčią visuomenės poreikiams. Restauratoriai pirmąkart bandė tvarkyti grafų Tiškevičių koplyčią prieš dešimtmetį. Tačiau labai greitai paaiškėjo, kad darbai atlikti netinkamai: neįrengta koplyčios rūšio ventiliacija ir hidroizoliacija, todėl dėl pastate tvyrančios drėgmės nuo sienų gabalais ėmė kristi tinkas, drėgmė veržėsi pro pamatus.

Darbu – daugybė

Kretingos muziejaus, kuris ir prižiūri koplyčią, direktorė V. Kanapkienė teigė, kad pirmiausia būtų tvarkoma kripta ir koplyčios pamatai.

„Reikia įrengti pamatų hidroizoliaciją, drenažo sistemą, inžinerinius tinklus, šildymą po kriptos grindimis, jos irgi turi būti sutvarkytos. Visoje koplyčioje būtų padaryta elektros instaliacija, įrengta gaisrinė signalizacija. Pirmuoju etapu planuojame restauruoti ir atstatyti autentiškoje vietoje buvusius laiptus bei iš fasado pusės stovėjusią tvorą. Visiškai sutvarkyta būtų ir pati kripta, kurioje buvo karstai bei sarkofagai“, – pasakojo muziejaus vadovė.

Šiuos darbus, jei Kultūros ministerija galutinai patvirtins finansavimą, planuojama atlikti kitąmet.

Antruoju etapu, gavus lėšų, jau būtų tvarkoma pati koplyčia, kurią numatyta pritaikyti visuomenės poreikiams.

„Reikia restauruoti medinį altorių, senovines choro stales. Turime 1933 metų nuotrauką, kurioje matyti, jog koplyčios langai buvę vitražiniai su labai gražiais religinio turinio piešiniais, ne mozaika. Planuose – ir trafaretinės lubų tapybos restauravimas. Iš viso mums reikia apie pusę milijono eurų. Tuomet Kretinga turėtų pagarbiai sutvarkyta, naujai atvertą grafų memorialą ir patrauklų turistams dvarų kultūros lankytiną objektą“, – svarstė V. Kanapkienė.

Jos teigimu, keturiems 2014-aisiais rastiems sarkofagams restauruoti reikia apie 100 tūkst. eurų. Dėl šio finansavimo jau deramasi su Kultūros paveldo departamentu, ne kartą susitikta su įstaigos vadovybe.

„Pirmiausia norėtume restauruoti grafų Juozapo ir Sofijos sarkofagus. Du iš trijų betoninių postamentų kriptoje būtų demontuojami, o vienas paliktas kaip istorijos liudytojas. Ateities planuose – grąžinti į rūšį restauruotus visus sarkofagus bei karstus. Kripta turėtų būti atvira visuomenei. O pačioje koplyčioje galėtų vykti sakralinės, kamerinės muzikos vakarai“, – dėstė Kretingos muziejaus direktorė.

Šiame G. Bagdonavičiaus XX amžiaus 3-jojo dešimtmečio piešinyje matyti koplyčią juosusi tvora, kurią norima atstatyti. Iš Kretingos muziejaus rinkinio

Svarstoma, kad sarkofagai turėtų būti po stiklu, o pati kripta – labiau ne

muziejinė, o memorialinė vieta su informacija apie palaidotus žmones, jų biografijomis.

„Yra planų pačioje koplyčioje virš rūsio eksponuoti senovinius kapų ir koplytėlių, koplytstulpių metalinius kryžius“, – sakė Kretingos muziejaus istorikas Julius Kanarskas.

Istorinis kelias

Nors Kretingos miestas ir taip gali pasigirti lankytiniais istoriniais, kultūros objektais, grafų Tiškevičių koplyčios renesansas būtų naujas postūmis garsinant vietovę.

„Ta koplyčia – vienas svarbiausių, gražiausių dvarų kultūros objektų Kretingoje. Be jokios abejonės, ją pritaikius visuomenės poreikiams, objektas būtų vienas lankomiausių. Dabar visi praeina ir smalsauja, kas ten yra, kaip atrodo vidus, mat koplyčia – užrakinta, o kripta tradiciškai duris vienai dienai atveria tik per Vėlines“, – „Lietuvos žinioms“ sakė Kretingos rajono meras Juozas Mažeika.

Jo teigimu, pačioje koplyčioje galėtų būti įrengtos ne tik muziejinės ekspozicijos, vykti kamerinės muzikos koncertai, bet ir edukaciniai renginiai.

„Pavyzdžiui, ten būtų galima moksleiviams vesti istorijos pamoką. Norime, kad objektas būtų naudingas ne tik turistams, bet ir vietos gyventojams. Dabar svarbiausia gauti visą reikiamą finansavimą, kad ir keliais etapais, bei sutvarkyti Tiškevičių paveldą kapinėse. Turėtume vientisą, gražų pažintinį kelią: bažnyčia, vienuolynas, lurdas, Tiškevičių koplyčia ir Kretingos dvaras su Žiemos sodu. Dabar ta atkarpa kapinėse iškrinta iš konteksto“, – aiškino meras.

Optimistinėmis prognozėmis, pirmojo etapo koplyčios restauravimo ir pritaikymo visuomenei darbai vyktų kitais metais, antrojo – 2018-aisiais, tad realiausia, kad mįslingasis grafų Tiškevičių neogotikinis satinys lankytojams duris atvertų po kelerių metų.

Intriguojančią istoriją apie Tiškevičių sarkofagų apiplėšimo aplinkybes [skaitykite čia](#)
